

כשם יהוה
DISSERTATIO PHILOLOGICA,
SISTENS
**GENUINAM
EXPOSITIONEM
ORACULI,
QUOD HABETUR**
Psalm. XVI: 10.

QUAM
Ex Conf. Ampliff. Fac. Philos. in Reg. Academ. Aboënsi,
Sub PRÆSIDIO

VIRI MAXIME REVERENDI atque CELEBERRIMI,

D:NI ISAACI ROSS,

S. S. L. L. PROFESS. Reg. & Ord.

nec non

FAC. PHILOSOPH. h. t. DECANI Maxime Spectabilis,

Pro GRADU MAGISTERII,

Publico Examini defert

LAURENTIUS FREDZELL,

WESTRO-GOTHUS,

In Audit. Major. die X. Junii A:ni MDCCLX.

H. A. M. S.

ABOÆ, Impressit DIRECT. & TYPOGR. Reg. Magn. Duc.
Finland. JACOB MERCKELL.

§. 1.

Rationem instituti ostendit.

Uamquam haud exiguus videtur numerus Philologorum, qui in Sacris litteris exponendis egregiam plane industriam collocarunt; nondum tamen penitus potuerunt exhaurire omnia, quæ vastus hic Oceanus continet. Nam ut nihil dicam de illis Scripturæ locis, quæ varios habent nodos, quos nulla Interpretum solertia solvere hactenus potuit, alia bene multa inveniuntur, quæ licet a plurimis recte fuerint enodata, ab aliis tamen tot exceptionibus exposita, tot dubitationibus involuta sunt, ut novas requirant curas, si verus eorum sensus, uti par est, omnibus clarissime & certissime constabit. In hoc numero habendum videtur illustre illud vaticinium de resurrectione Optimi Salvatoris, quod Psalmo XVI: 10. prolatum legimus. Inter alios, qui sensum

sum hujus oraculi recte adsecuti sunt, laudari meretur Cel. H. B. Starckius, qui solita solertia eum in Notis Crit. Select. concinne admodum exhibuit. Quoniam vero tanta ibi brevitate utitur Vir egregius, ut exinde difficilius depromi possit quantum satis est subsidii ad diluendas omnes argutias eorum, quibus diversa placet interpretatio, operæ pretium nos facturos speramus, si quod ille paucis duntaxat verbis indicat, id nos uberius explicandum & prolixius interpretandum sumeremus. Quantum autem in arduo hocce negotio nostra præstare valuit tenuitas, benignæ tuæ censuræ, Humane Lector, jam modeste subjicimus, enixe rogantes, ut innocuum saltem conatum probes, & si quid humani in nostra deprehenderis opella, illud partim tua humanitate tegas, partim dextertate corrigas.

§. II.

Textum Hebraeum Oraculi enucleandi, cum variis Variorum Versionibus exhibet.

TExtus Hebraeus Vaticanii, quod enodare decrevimus, sic habet: כִּי לֹא תִעַן בְּפִשִּׁי לַשָּׁמַיִל. לֹא תִתֶּן חֶסֶד לְרֵאשִׁית שָׁנָה. Versio Græca LXX. Senum: ὅτι οὐκ ἐγκαταλείψεις τὴν ψυχὴν μὴ εἰς ἀθῆν, εἰδὲ δῶσις τὸν ὅσιόν σε ἰδεῖν διαφθορὰν. Hanc Versionem κατὰ πῶδα sequitur S. Petrus Act. II: 27. præterquam quod pro Voce ἀθῆν legat ἀδὲ ἐλλειπτικῶς, sub intelligendo Vocem πῶδα. Versio Latina Vulgata:

Quoniam non derelinques animam meam in inferno, neque dabis Sanctum Tuum videre corruptionem. Sensus Versionis Syriacæ huc redit: *Quoniam non relin-cturus es animam meam in sepulchro, nec traditurus es benignum tuum ut videat corruptionem.* Germanica Lutheri: "Denn Du wirst meine Seele nicht in "der hölle lassen, und nicht zugeben, daß Dein "Heiliger verwese." Svecana: "Ty Tu skalt icke "låta mina Sjal i helfwete, och icke tilstådja, at "Tin Helige fer förgångelse." Nobis accuratius hoc modo curanda videtur Versio in nostra Lin-gua: Ty Tu skalt icke lämna mig i grafwen, ej heller låta (mig som är) tin barmhertige blifwa förrutnelse underkastad.

§. III.

Varias Interpretum Sententias de sensu hujus Ora-culi breviter recenset.

DE sensu hujus Oraculi in diversa abeunt Inter-pretēs. Quod de Messia intelligi debeat, in- victo plane argumento demonstravit S. Petrus Act. II: 29. & seqq. nec quenquam Christianorum, præter Grotium, id unquam in dubium vocasse memini. Multi tamen in his verbis aliam diffen-tiendi causam inveniunt. Quod de resurrectione Salvatoris hic sermo sit, convenit inter omnes, quippe quod diserte docet Apostolus citati capitis commate 24, in eum finem nostrum Oraculum adducens. Nec aliud in mentem venire potest cuiquam,

cuiquam, qui textum inspexerit, in eoque corruptionis negationem, quæ posteriori versus hemistichio continetur, animadverterit. De eo tamen multi vehementer dubitant, utrum diversum membrum diversam exhibeat sententiam, an vero in utroque eadem inculcetur veritas. Quibus prior arridet opinio, iterum in duas abeunt classes. Eatenus quidem consentiunt, quatenus utrique prius membrum de descensu Christi ad inferos intelligunt, quatenus vero alii proprium respiciunt descensum, de quo agitur 1 Pet. III: 18, 19. quippe qui, communi Theologorum consensu, ad statum exaltationis pertinet, alii descensum fingunt metaphoricum, quem per passionēs infernales interpretantur, quas optimus Salvator in ara crucis sustinuit, eatenus inter illos nulla viget concordia. Nos eorum sequimur sententiā, qui alterum versus membrum alterius explicationem insinuare contendunt, adeoque non possunt non utrumque de resurrectione intelligere. Ne vero quis putet nos puras sequi auctoritates; nostram sententiam argumentis probabimus, quæ partim ipsa textus *συνάφεια*, partim verborum & formularum genuina potestas, iisque juncta sana syncripsis nobis suppeditabit.

§. IV.

Ipsam textus συνάφειαν luculenta brevitate representat.

QUOD priorem argumentorum fontem attinet, quem ipsa textus *συνάφεια* nobis aperit, nihil

neque clarius, neque certius esse potest, quam quod David in toto hoc Psalmo Messiam intelligat, eumque primo orantem introducat, ut sub horrendis, quas subiturus erat passionibus omnibusque exinanitionis partibus DEUS Pater eum conservet, usque dum omnia præstiterit, quæ ipsi præstanda & superanda erant, addita simul ratione petitionis, fiducia scilicet in Patre Suo v. 1. Deinde eum, ut oratione ad seipsum conversa, se consolantem sistit, idque partim consensu in divinum redemptionis propositum, quod, æque ac beneficia sua, non ad DEUM Patrem Suum, sed ad sanctos, (scilicet præcipue & ratione secuturæ applicationis), qui in terra erant, pertinere docet, eorum infelicitate, qui tanta bona essent rejecturi, simul prædicta v. 2-4. Partim eo, quod sibi, ut summo Sacerdoti, gloria summa & beatitudo infinita a Patre expectanda, forsque ejus electa perpetuo conservanda sit, quippe quæ ipsi perplaceat v. 5 & 6. Denique Patri maximas agit gratias pro misericordissimo & sapientissimo suo consilio de redimendo genere humano, quodque tam gratam sibi spartam indulisset, ad quam exequendam non interdiu solum, verum etiam, noctibus sancti ejus motus, quos per *renes* innuere videtur, eum instigent, præsertim cum divinum Patris auxilium certo sibi spondeat, in eoque operis perficiendi plenam collocet fiduciam v. 7 & 8. Et quamvis v. 9, dum de quiete loquitur, se mortuum & sepultum haud obscure innuat, id tamen sine spe gloriosæ

riosa resurrectionis haud futurum esse diserte profitetur. Atque illius spei in nostro jam Oraculo subjicitur fundamentum, unde & illud incipit particula *וְ*, *et*, quia, quæ rationem proinde insinuat, cur caro ejus quiesceret *בְּשָׁלוֹם*, *confidenter, in securitate*, vel cum LXX. & Apostolo Act. II: 26, *ἐν ἡσυχίᾳ*, *in spe*. Quis autem non videt, haud aliam hic confidentiam & spem innui quam resurrectionis? necessario igitur in nostro versu ejus fit mentio.

§. V.

Variis exemplis ostendit Scripturam Sacram frequenter adhibere ἐκζητημάτων, qua sequentia Versuum membra explicant præcedentia.

QUoniam utraque pars dissentientium suas interpretationes superstruunt hypothese de diverso sensu diversi membri commatis, de quo agimus, e re fuerit idoneis exemplis ostendere, tam frequenter in Sacris Litteris occurrere figuram *ἐκζητημάτων*, qua priora versuum membra in posterioribus explicantur, ut Sacri Scriptores suum quasi solenne facere videantur, cum hoc utuntur Schemate. Inprimis autem hoc sequuntur institutum in rebus grandibus altioremq; admittentibus cothurnum. Illustre exemplum suppeditat oratio Bileami, in qua Spiritu Prophetico actus benedicit Israël, cui ut malediceret conductus erat a Balaco Num. XXIII: 8. ubi hunc in modum *ἐκζητημάτων* cumulat.

cumulat. Quomodo ei maledicam, cui non maledixit DEUS? Quomodo eum execrabor, quem non execratus est Dominus? V. 9. De summis silicibus vidi eum & de collibus consideravi eum. Populus solus habitabit & intergentes non reputabitur. V. 10. Quis dinumerare poterit pulverem Jacobi, & nosse numerum stirpis Israël. Morietur anima mea (ipse morior) morte iustorum & fiant novissima mea horum similia. V. 19. Non est DEUS sicut Homo ut mentiat, & filius hominis ut mutetur. Dixit ergo & non faciet, locutus est & non implebit? V. 21. Non est idolum in Jacobo, nec videtur simulacrum in Israël. V. 23. Non est augurium Jacobo, nec divinatio in Israël. Cap. XXIV: v. 5. Quam pulchra sunt Tabernacula tua o Jacobe & tentoria tua o Israël. V. 17. Videbo eum sed non modo, intuebor eum sed non prope. Orietur stella ex Jacobo & surget virga ex Israël, & percutiet Duces Moab, & visitabit omnes Filios Seir. In his omnibus exer-gasiis continua viget *ἐκτύπησις*, semperque posteriora versuum hemistichia priorum continent explicationes. Sic in notissimo ænigmate Samsonis Jud. XIV: 14. Ex comestore exivit cibus, & ex forti egressa est dulcedo, eadem obtinet figura. Multo enim facilius agnoscitur rex quadrupedum cum fortis comestor appellatur, quam cum comestor sine addito dicitur, & multo clarius exprimitur natura mellis termino complexo cibus dulcis, quam incomplexo cibus. Es. I: 24. Consolabor super hostibus meis, & vindicabor de inimicis meis. Hic verbum consolandi explicat verbum vindicandi. Conferantur

rantur loca Esai. I: 3, 4, 6, 7. &c. II: 2, 3, 4, 7, 8, 10, 16, 17. III: 4, 9, 12, 13, 14, 15. IV: 3, 4. V: 3, 5, 7, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 24, 27. VI: 7, 8, 9. Ex his haud obscure colligitur, quam familiaris sit *ἐπιχρησμός* Saceris Scriptoribus. Nuspiam vero locorum frequentior est hæc figura, quam in Psalmis Davidicis, quorum nullus fere adduci potest, quin aliquod ejus rei exemplum contineat. Si quis dubitat evolvere poterit Psalm. I: 2. II: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11. III: 8. IV: 2. V: 5, 6, 8, 11, 12, 13. VI: 2, 3, 5, 6, 7, 10. VII: 5, 6, 14, 17. VIII: 5, 7. IX: 7, 9. X: 7, 10. XI: 4, 6, 7. XII: 2, 3, 4. XIII: 2, 3. XIV: 7. XV: 1.

§. VI.

Voces עָוָה & נָפַשׁ breviter tangit.

Inter dictiones agmen ducit עָוָה, quod proinde paucis attigisse juvabit. Radix ejus est עָו, cujus notio primaria respondet notionibus verborum latinorum, *liquit, misit*. Et quoniam Hebræi verbis cum præpositionibus compositis non utuntur, sed uno eodemque verbo tam composita, quam simplicia aliarum lingvarum exprimunt, factum inde est, ut etiam *relinquere, derelinquere, deserre, amittere, dimittere, intermittere, prætermittere*, Svetice: lâta, fôrlâta, underlâta &c. subinde valeat, quemadmodum Verbum עָוָה, Svet. stå & upstâ significat, adeoque *stare, existere, subsistere,*

resistere, itemque surgere, assurgere, exsurgere, insurgere, resurgere. Sequitur vox נפח, naphchi, quæ absolute dicitur נפח, nephesch. Hujus radix est נפח *flavit, balavit, spiravit*, unde proprie & formaliter *flatum, balitum, spiritum* significat Job. XLI: 13. Deinde tropice & materialiter 1: *motum*, 2: *animam* designat. Nostra vero præcipue hic observasse refert eam loquendi rationem, quæ per Synecdochen totum significet hominem, reddique commode potest persona, ut Gen. XLVI: 26. ubi LXVI animæ, i. e. LXVI personæ cum Jacobo in Ægyptum dicuntur profectæ. Conf. Gen. XII: 5. Jos. XX: 3. Hez. XVIII: 4. &c. quemadmodum Græcorum ψυχή usurpatur tum in Sacris Litteris ut Rom. XIII: 1. Matth. XXVI: 38. tum apud Scriptores profanos, ut illud Xenophontis probat Cyrop. Lib. IV. Νῦν δὲ οἷον ἐπιψυχοῦτε, τὰς ψυχὰς ὑμῶν σωθήσεσθε. *Nunc quidem quod parvissis, animas vestras servastis.* i. e. Vos ipsos servastis. Et Latinorum anima, Horat. i. Serm. Sat. V. A. v. 39. Tacitus Lib. IV. Hist. Cap. XXXII. quorum eodem modo interdum diminutivum animula adhibetur, sicut Sulpitius Ciceroni Lib. IV. Ep. 5. scribit: *In unius muliercule animula, si jactare facta est, tantopere commoveris.* Adhuc vero propius ad nostrum institutum spectat, ut attendamus ad illum loquendi modum, quo Hebræi vocem נפח cum affixis loco pronominum personalium reciproce & demonstrative usurpant ut Psalm. XXIV: 4. XLII: 3. LXIII: 2. CXLII: 8. CXLIII: 6. Es. III: 9. LV: 2.

LV: 2. LXI: 10. & passim. Quod si vero dubium cui videatur, num his locis hæc adsit notio, rem luce clarius, modo attendere velit, probabunt alia Scripturæ loca, in quibus vox *אני*, in statu affixo posita, vel ea sustinet prædicata, quæ in animam minime coire possunt, ut *occidi* Deut. XIX: 11. XXVII: 25. *mori* Num. XXIII: 10. Jud. XVI: 30. Job. XXXVI: 14. *suspendi* Job. VII: 15. *discerpi* Psalm. VII: 3. *esurire* Prov. X: 3. *pingrefieri* Prov. XI: 25. *cubare inter leones* Psalm. LVII: 5. *liberari a gladio* Psalm. XXII: 21. *liberari a morte* Psalm. XXXIII: 19. LVI: 14. CXVI: 8. vel ipsa de iis rebus prædicatur, quæ anima nulla gaudent, utpote cum DEUS Jer. LI: 14. dicitur jurare *אני* per animam suam, i. e. *Seipsum*, sic ubique dicit anima mea, sensus est *ego* vel *ipse*, ut Lev. XXVI: 11, 30. Psalm. XI: 5. Es. I: 14. Es. XLII: 1. collato Matth. III: 17. ubi Evangelista solo verbo *ἐγώ* effert formulam Prophetæ *אני*, quod LXX. verterunt: *ἐγώ*. Nullum vero dictum sensum hunc formulæ hujus fortius probat, quam locus Es. V: 14. ubi ipsi sepulchro seu inferno tribuitur anima. Cœcum enim oportet esse eum, qui non videt, quod sensus sit *seipsum dilatavit*, quando animam suam dilataſſe dicitur.

§. VII.

Notionem formalem Vocis *אני* eruere conatur.

Ordine jam excipit vox *אני*, quæ omnium est

est vexatissima. Hanc a radice לנש descendere certum est. Quænam autem sit primigenia significatio, tum primitivi לנש, tum derivativi לנש, nondum detexisse videntur Philologi. Hinc operæ pretium nos facturos putavimus, si eam hic, quantum datur, studerimus eruere. Calculis igitur rite subductis, verbum לנש antiquitus idem significasse probabiliter conjicimus, quod Græcorum *χαίειν* & Latinorum *biare*, quorum utrique per tropum subjectam reperimus notionem tribui *aviditatis* & *cupiditatis*. Ex notione igitur *biandi* etiam in Hebræo facile fluere potuit significatio *optandi* & *petendi*, cum omnibus illis modificationibus, quas longa serie recensent Lexicographi. Nec obstat quod hæc vox nullibi locorum in Sacris Litteris occurrat, multis enim verbis id accidisse novimus, quod primariæ eorum significationes obsoleverint, remanentibus secundariis solis. Hoc nobis pene persvadet notio *e medio tollendi*, quam Syri nostro verbo tribuunt, eo nimirum nomine, quod illa nullo pacto cum notione *petendi* in concordiam reduci possit, quamdiu hæc statuitur primitiva, contra vero facillime deduci potest ex notione *biandi*, quam nos utraque priorem posuimus. Nam cum multa verba apud Hebræos nunc *transitivam*, nunc *intransitivam* tueantur significationem, non absolum videtur contendere, quod idem nostro quoque verbo acciderit. Hoc igitur pacto simul *inbiandi* & *vorandi* notionem habuisse concipitur, unde *subducendi* & *removendi*

movendi significatio deinceps sponte descenderet. Fortissimum vero argumentum, quo nostram sententiam probari posse putamus, nobis suppeditavit locus Num. XVI: 30. seqq. ibi enim nostra vocula שָׁוָה sine dubio *hiatum* significat, quamvis id minus observarunt eruditi. Agit iste locus de globo conjurationis Korahiticæ, de eoque ibi dicitur, quod vivus descenderit in שָׁוָה, & quidem cum universa sua substantia seu omnibus possessionibus. Hoc loco שָׁוָה plerisque vertitur infernus; sed male. Quis enim eos docuit, quod corpora impiorum ante extremum iudicium in tartarum præcipitentur. Illud enim absurdum necessario sequitur ex eo, quod viri hi rebelles in שָׁוָה vivi descendisse narrantur. Quidquid vero de hoc sit, absurdum tamen videtur docere, quod res omnes, quas possidebant, utpote tentoria, utensilia, pecora, juventa & id genus alia in locum damnatorum seu cruciatuum, cum omnibus possessionibus, detrusa fuerint. Nec sepulchrum hoc loco commode reddi potest שָׁוָה. Nam descendere in sepulchrum est mori, & e statu viventium in statum mortuorum transferri, hi vero vivi descendisse narrantur. Hinc aut valde ego fallor, aut שָׁוָה hoc loco valet *hiatum*. Difertis enim verbis narrat sacer scriptor, quod terra aperta eos absorberit. Certe nihil coacti habet hæc sententia: terra aperta devorabat homines, adeo ut vivi in *hiatum* præcipitarentur. Nam quod *adeo ut* recte reddi possit, dubio caret. Id constat ex lo-

cis Gen. XXIV: 40. Inprimis vero sic sumitur, cum, ut hoc loco fit, modum significat v. c. Exod IV: 16. Job. XLI: 8. Sic igitur hujus vocis ordinandas arbitramur significationes, ut notare dicatur 1:mo formaliter *hiatum*. 2:do materialiter *sepulchrum*. Ex utraque harum variarum deinceps natae sunt notiones secundariae, quae passim in S. S. frequentantur. 1:mo Ex formula descendere in *sepulchrum*, quae, ut nuper dictum est, tantundem valet ac mori, orta est notio, qua *statum quorumvis mortuorum*, sive bonorum bonum, sive malorum malum designet. 2:do Quia homini nihil vitae latius & nihil morte tristius, *calamitates quasvis gravissimas & tristissimas* notare coepit, quemadmodum mors saepe eandem habet significationem, & vita iterum contra quasvis designat felicitates & jucunditates. 3:tio Quia mors, ob eandem causam, saepe aeternam designat perditionem, factum inde est, ut *sepulchrum* idem significare coeperit, quod tartarus & infernus, locum atque statum condemnatorum. Tandem quia mortui terra teguntur, & *sepulchrum* adeo locus sit inferior & depressior, supra quam ambulant viventes inde evenit, ut vivi *superstites* & mortui *inferi* adpellati fuerint. Et quoniam praeterea saepe profundae sunt fissurae, quae terra *hiante* fiunt, nata inde est occasio opponendi Coelum, tamquam supremum, & *sepulchrum*, tamquam infimum, atque haec est ratio cur vox *קבר* 4:to *maximam quandoque humiliatorem* significet.

§. VIII.

HÆc monuisse sufficiat de vocibus prioris hemistichii, seorsim consideratis. Jam igitur pedem promovemus ad posterius, pari modo visuri quid ejus dictiones in recessu habeant. Hic primum occurrit verbum נתן, quod est a radice נתן *dedit*. De hoc verbo id tantum monemus, quod, vi regulæ supra allatæ, non solum simplex Latinorum *dare*, sed etiam composita *reddere*, *indere*, *tradere* &c. significet. Hoc proxime excipit nomen חסידך vel חסירך, quod alii *Sanctum tuum*, alii *Benignum tuum*, alii *Misericordem tuum* exponunt. Vi originis, quam hic anxie non vacat excutere, significat eum, qui ex aliena miseria ægritudinem sentit, adeoque aliis benefaciendi summo flagrat desiderio, quod obiter indicasse sufficiat. Reddi itaque optime potest *misericordem tuum*, partim quia ea est significatio vocis famosissima, partim quia is, de quo dicitur, hoc Psalmo graphice describitur ab affectu misericordiæ, ut §. IV. vidimus. Illud vero hic quaeritur maxime, utrum rectius חסידך misericordes tuos, an חסירך misericordem tuum legi debeat, quorum alterum scriptio textualis, alterum lectio marginalis svadet? De uno tantum subjecto sermonem esse constat ex voce nuper excussa נפש, quatenus ea suffixum gestat numeri singularis. Quod si vero quis probare posset, formam חסידך esse genuinam, nihil inde nasceretur incommodi, quin potius voci hoc pacto multum adderetur emphaseos.

Notum

Notum enim est, quod in L. S. numero multitudinis sæpe efferantur ea singularia, quæ in suo genere singularis præstantiæ, excellentiæ & eminentiæ sunt. Huc pertinent, præter nomina domini nempe בעל & אררן, de quibus vide Gen. XLII: 30, 33. Col. XL: 1. & 1. Reg. XVI: 24. Es. I: 3. Gen. XXIV: 9. Col. XXXIX: 2. 2. Reg. XIX: 4. Exod. XXI: 4. Col. 6: 29. exempla sequentia Job. XL: 15. הנה בהמות *ecce bestias*, i. e. bestiarum maximam, elephantum. Mich. V: 1. ומוצאותיו & *egressiones seu generationes ejus*, i. e. generatio eminentissima & mirabilissima. Thren. III: 32. חסרי *benignitates*, id est summa & maxima benignitas. Sic etiam דא אגא Hebr. IX: 12. דא אגא Hebr. I: 2. דא אגא Marc. XII: 25. col. Math. XXII: 30. &c. nomen igitur חסיריך secundum hanc lectionem, vi hujus observationis, denotabit eum, qui unus omnium est misericordissimus, seu cujus misericordia ratione intentionis, extentionis & protentionis est maxima, quod in optimum Salvatorem optime convenit. Duæ, quæ restant voces לראות & שחת, nihil habent difficultatis.

§. IX.

EXcussis igitur dictionibus ad locutiones considerandas ex pacto pergimus. Vi eorum, quæ §. III & IV. docuimus, facile quisque videt, prioris hemistichii hunc esse sensum: *Non relinques me sepulchro*, i. e. statui mortuorum, ut me possideat, nam adest ל possidentis. Hæc formula tantundem

tundem valet ac eripies me de statu mortis, *sen non relinques me statui mortuorum eo modo*, quo ceteri ei permittuntur mortales, quorum cadavera in sepulchro putrescunt, me enim prius de faucibus mortis eripies, quam corpus meum, si vel fieri posset, minimam senserit corruptionem. Duo sunt in membro præcedente, quæ in membro sequente planius exponuntur, subjectum & prædicatum. Illud obscurius in priori membro repræsentatur voce נפשי, quod, ut vidimus, pronomen me valet, clarius vero in posteriori exponitur nomine חסירי, quod præcipuam ipsius qualitatem depingit, ut ex ea, quis sit, qui loquitur, distincte intelligi queat. Hoc vero quod attinet, tantum abest ut ex solo priori membro plene intelligatur, ut potius palmariam circumstantiam insinuet formula לראות שחת, quæ membrum posterius claudit. Illa vero formula, cum præcipuum quendam Hebraismum contineat, verbo hic explicanda videtur. Scilicet *videre corruptionem* Hebræis idem valet ac experiri corruptionem seu corrumpi, & corruptioni esse obnoxium. Sic de aliis etiam rebus eodem sensu adhibetur verbum *videndi*, e. g. *Videre mortem* est mori Psalm. LXXXIX: 49. *Videre vitam*, vivere Joh. III: 36. *Videre famem & ensen*, fame & ense affligi. *Videre somnum*, dormire Eccl. VIII: 16. *Videre bellum*, mala belli perpeti Jer. XLII: 14. *Videre arumnas*, ærumnis premi Thren. III: 1. & si quæ sint generis ejusdem. Prius vero quam hanc claudamus paragraphum verbo quoque indicandum, quam exacte priori

C

membro

membro versiculi nostri respondeat posterius, ut eo certius constet, quod diximus, in utroque hemistichio rem eandem tradi & alterum alterius *וּמִיִּיחִיּוֹ* suppeditare. Sic mutuo sibi respondent 1:o verba *וְתַעֲזוֹב*, relinques & *וְתַתֵּן* dabis, permittes, 2:do nomina *נַפְשִׁי* persona mea & *חַסִּידְךָ* Sanctus tuus, 3:tio *שְׂמֹאל* status mortis & *רֵאשִׁית* sensus corruptionis. Quoniam vero non cujusvis est accurate percipere exactissimam convenientiam mediocriorum nominum *נַפְשִׁי* & *חַסִּידְךָ*, & nondum redita est ratio vocabularum, (*mig som ar*), quas in versione §. II. allata adjecimus, eam hic adtulisse haud poenitebit. De voce *נַפְשִׁי* dictum est prius §. VI. quod vice fungatur pronominis reciproci significetque *me, memet, meipsum*; idem hunc de nomine *חַסִּידְךָ* adsertum volumus. Nec id difficilem habet probationem. Hebræi enim frequenter loco pronominis reciproci ipsum nomen subjecti ponere assolent. E. G. Gen. IV: 23. Audite vocem meam *uxores Lamechi*, i. e. uxores *mez*. Gen. XVI: 16. Cum pareret Hagar Ismaëlem *Abrahamo*, i. e. ipsi. Gen. V: 1. Quo die creaverat DEus hominem, in similitudinem DEI creavit eum, i. e. in similitudinem suam. Gen. II: 20. Et *Adamo* non invenit adjutorium, i. e. sibi, nam ipse Adamus loquitur. Num. XXVII: 11. Quemadmodum *Jehova Mosi*, i. e. ego tibi, nam DEus Mosen alloquitur. Conf. Exod. XXX: 16. Gen. IX: 16. Gen. XLIX: 2. Psalm. L: 14. Hez. I: 3. &c.

§. X.

ET hæc quidem ad investigationem *λέξις* & *φράσις*, ut loquuntur Philologi potissimum spectabant; quibus satis, ni fallimur, evicimus, nihil neque dictiones, neque phrasés absurdi involvere,

vere, quod impedire poterat, quominus utrumque hemistichium nostrum de resurrectione Christi intelligatur. Tempus jam est nonnulla ad *αἴτιον* loci, qui præ manibus est, pertinentia monere. Hanc in genere *dijudicationem actualitatis sensus in loco quolibet* definiunt Hermeneuticæ Doctores. Jam quidem in superioribus, § præsertim IV ad calcem, talia, quantum ad nostrum attinet dictum, data occasione adduximus, quæ huc jure referri queunt. Nec tamen abs re fuerit hic paulo fusius probare, sensum, quem tribuimus toti versui 10, *actu* obtinere. Id autem facillime hoc modo evincitur, supposito, quod cum ratione a nobis fieri potest, præter allatas §. III. interpretationes dicti hujus, vix alias cum specie aliqua adferri posse, sequitur duabus nobis adversis remotis, nostram firmo stare talo. Jam vero utraque dissentientium (1:mo) recedit a receptissima & famosissima vocis *ἔκστασις* acceptione, qua sepulchrum & statum mortuorum denotat, quæve ut probabilis fert conjectura, proxime ad significatum formalem ac originem vocabuli accedit, conf. §. VII. quod præter necessitatem, qualis hic nulla est, fieri non debet. (2:do) repugnat contextui, conf. §. IV. licet enim sola convenientia cum contextu non statim probet veritatem sensus, tamen a pugna cum eo firmiter concluditur ad falsitatem expositionis. (3:io) Ordini rerum naturali adversatur, confusionemque minime tolerandam imputat Spiritui Sancto. Quis enim ferat ordinem præposterum, quo prius v. 9. ageretur de mortis statu, deinde v. 10. de descen-

su Messiae ad inferos, sive proprie dictum & triumphalem, sive improprium & passionalem intelligas, & nihilominus postea in eodem quidem versu, rursus injiceretur mentio conditionis ejus in sepulchro; vi cujus non potuit videre corruptionem? E contrario & vocis acceptio & coherencia verborum textus, & ordo rerum pro nobis apertissime militans, simulque dubia quae nostrae explanationi obstare videri potuissent, tacite occupata sunt. Sic v. g. ei, quod ab eadem sententia in eodem versu repetita peti potuisset, obviam itur §. V. Pariter si quis vocem ~~ubi~~ contra nos urgere vellet, illi abunde satisfactum est §. VI. ut caetera taceam. Unum adhuc adjiciendum, scilicet contra argumentum 3^{ium} obijci forte poterit; Spiritum S. non scrupulose inhaerere ordini, unde fiat ut ordo rerum & verborum in Sacris Pandectis saepe mirum quantum inter se discrepent, idque ipsos Theologiae Exegeticae Magistros fateri. Verum quamquam id nonnunquam fiat, & quidem ob sapientissimas causas, e. g. ad naturam rei designandam, ob affectum dicentis, receptam loquendi consuetudinem, aut arcanum aliquem respectum in verborum ordine latentem, de quibus pluribus consulatur Rambach. Herm. p. 251, tamen vel ab exemplis a laudato Rambachio allatis manifestum est, hoc *ὡς ἔστιν ὡς ἔστιν* apparens tantum esse. Quis enim ordinis defectum ibi deprehendat, ubi adsunt certae rationes & certa regula, ad quam verborum positus sit conformatus? Sed demum in Sacra Scriptura ordinem verborum non semper sequi ordinem rerum, id tamen prius non est concedendum, quam ex indubiis & evidentissimis indiciis de eo convincamur. Ubi vero nulla adest praeagnans causa & necessitas, cur id admittamus, uti in nostro hoc dicto, semper urgendus est ordo rerum naturalis, tanquam ordinarium quid, cui quod rarius fit, citra necessitatem minime praeferrí debet.

Möw. rā. Gā. dī. Gā.

